

Radosław Oryszczyszyn

Rekomendacje dla projektu „Szansa na sukces”

1. Główne wnioski z ewaluacji Projektu „Szansa na sukces”.

W ramach projektu „Szansa na Sukces” podjęto szereg działań z zakresu ewaluacji procesu szkoleniowego realizowanego w tym projekcie. Podstawowymi narzędziami ewaluacji były:

- Kwestionariusze oceny szkoleń/warsztatów
- Kwestionariusze ewaluacyjne na zakończenie udziału w Projekcie
- Wizyty monitorujące
- Wywiady indywidualne i grupowe

Główne wnioski wynikające z ewaluacji projektu można zawrzeć w następujących punktach:

- a. Zanotowano **bardzo wysokie zadowolenie** beneficjentów z udziału w projekcie. Zostało ono stwierdzone zarówno w trakcie analizy kwestionariuszy ewaluacyjnych, jak i bezpośrednich wywiadów z beneficjentami. Należy również zauważyć, że zadowolenie utrzymywało się na wysokim poziomie przez cały okres trwania projektu, niezależnie od tego, że problematyka, jak i metodyka poszczególnych usług udzielanych beneficjentom była zróżnicowana
- b. Stwierdzono również **bardzo wysoki poziom zgodności oczekiwań beneficjentów z zaproponowanymi im usługami**. W przypadku grup wymagających szczególnie przemyślanych działań, zgodność ta była warunkiem pomyślności całego projektu. Zarówno tematyka, jak i forma szkoleń/warsztatów odpowiadała oczekiwaniom beneficjentów.
- c. **Zadowolenie badanych w przekroju poszczególnych płaszczyzn ewaluacji procesu szkoleniowego również było bardzo wysokie**. Beneficjentom zapewniono dobre warunki lokalowe przeprowadzonych szkoleń. Ocenili oni również bardzo wysoko kompetencje prowadzących i sposób prowadzenia przez nich zajęć

Główne wnioski z wywiadów indywidualnych można zaprezentować, odwołując się do czterostopniowej skali oceny procesu szkoleniowego Donalda Kirkpatricka.

- a. W zakresie **Reakcji** beneficjentów na udział w procesie szkoleniowym należy zauważyć, że już w początkowej fazie udziału w projekcie w każdej z grup dało się zauważyć **wyodrębnienie dwóch grup osób: tych nastawionych na podnoszenie swoich kwalifikacji *stricte* zawodowych oraz tych, dla których celem głównym jest założenie własnej działalności gospodarczej**

- b. W zakresie **Zmiany** beneficjentów projektu Szansa na Sukces należy zauważyć, że **dokonała się ona w przeważającej mierze na poziomie motywacji, zapału i chęci do zmiany przez nich swojej sytuacji zawodowej**. Właśnie to było wskazywane najczęściej podczas wywiadów, zarówno przez beneficjentów, jak i przez trenerów. Wartością dodaną wskazywaną przez nich było rzadziej podniesienie realnych kompetencji zawodowych, częściej zaś sama mobilizacja do podjęcia takich – realnych i praktycznych działań.
- c. Sytuacja gospodarcza kraju i regionu sprawiała, że **beneficjenci projektu wypowiedzieli się raczej sceptycznie o swoich szansach na lokalnym rynku pracy (poziom Rezultatów)**. Osoby planujące rozpocząć działalność gospodarczą wykazywały wysoki zapał do podjęcia takich działań. **Z obawami podchodzą one jednak do szans na sukces swoich przedsięwzięć, jako powód wskazując najczęściej trudną sytuację gospodarczą w kraju i regionie**.
- d. Poziom **Wpływu** projektu Szansa na Sukces na lokalny rynek pracy będzie możliwy do zbadania w horyzoncie długofalowym, kiedy wpływ projektu Szansa na Sukces będzie uzupełniony dodatkowymi działaniami wspierającymi.

2. Ocena trafności działań podjętych w ramach Projektu

- a. **Ocena trafności doboru grupy docelowej**. Z perspektywy zrealizowanej serii szkoleń/warsztatów dla około 60 osób długotrwale bezrobotnych z powiatu etckiego należy stwierdzić, że **wyбір tej właśnie grupy docelowej projektu był jak najbardziej uzasadniony**. Długotrwałość pozostawania bez pracy jest jednym z najważniejszych czynników pogłębiającym stan bezrobocia. Szacuje się, że, statystycznie, każdy kolejny rok pozostawania przez daną osobę poza rynkiem pracy wydłuża stan pozostawania na bezrobociu o połowę. Reakcja beneficjentów dowodzi, że wsparcie psychologiczne, doradcze i szkoleniowe jest warunkiem koniecznym wydobycia się z marazmu bezrobocia.
- b. **Ocena trafności doboru problematyki szkoleń/warsztatów**. Z punktu widzenia doświadczeń i opinii beneficjentów, trenerów i koordynatorów procesu szkoleniowego należy uznać, że **przyjęty model wielotematycznego, kompleksowego i zróżnicowanego tematycznie zestawu szkoleń/warsztatów okazał się słuszny**. Do projektu trafiły osoby o różnych doświadczeniach zawodowych, zróżnicowanym stopniu wykształcenia, różne pod względem osobowościowym, jak również pod względem oczekiwań wobec projektu. Zastosowany model około 20

szkoleń o różnym zakresie tematycznym zapewniała, iż każdy beneficjent wyniesie z projektu jakąś praktyczną wartość dodaną.

- c. **Ocena trafności doboru metodyki działań. Zastosowana metodyka działań zakładała zróżnicowane metody dotarcia do beneficjentów i zaangażowania ich do pracy.** Niektóre zajęcia miały charakter warsztatowy, inne polegały na indywidualnej pracy z doradcą zawodowym. Stosowano pracę w grupach, zajęcia integracyjne na świeżym powietrzu, szkolenia wykorzystujące nowoczesne pomoce edukacyjne. Aby nie doprowadzić do znużenia beneficjentów, szkolenia nie były długotrwałe. Należy zaznaczyć, że w sytuacji, gdy priorytetowym celem była mobilizacja beneficjentów do podjęcia aktywności na rynku pracy, przyjęta metodyka działań jest ze wszech miar uzasadniona.

Biorąc pod uwagę wymienione powyżej wnioski wynikające z działań ewaluacyjnych, **konieczne wydaje się podjęcie działań dodatkowych**, uzupełniających i wzmacniających osiągnięte rezultaty projektu Szansa na Sukces. Poniżej zaprezentowano czynniki o charakterze endo- i egzogenicznym uzasadniające potrzebę działań dodatkowych, a następnie: listę ewentualnych działań wspomagających grupę docelową projektu (osoby długotrwale bezrobotne z powiatu ełckiego) w jej staraniach powrotu na rynek pracy.

3. Czynniki wewnętrzne (endogeniczne) uzasadniające potrzebę działań uzupełniających.

- a. **Wysoki poziom wewnętrznej motywacji beneficjentów projektu**, która powinna być wykorzystana w celu realnej poprawy sytuacji tych osób na rynku pracy.
- b. **Wyraźne wyodrębnienie dwóch profili przyszłej ścieżki zawodowej beneficjentów projektu**, które powinno stać się podstawą projektu/projektów kontynuującego/kontynuujących rozpoczęte przez nich starania. Z analizy kwestionariuszy i rozmów z beneficjentami wynika, że otrzymali oni pierwszy impuls, który – aby nie wygasł – powinien zostać podtrzymywany dalszymi działaniami.
- c. **Poczucie niedosytu, jeśli chodzi o praktyczny wymiar projektu.** Beneficjenci podkreślali niekiedy, że tym, czego brakowało im podczas projektu, były praktyczne, wymierne korzyści związane z uczestnictwem w szkoleniach/warsztatach. Okazało się, że nawet te szkolenia, które miały za zadanie dostarczenie beneficjentom konkretnej wiedzy lub umiejętności, były cenione bardziej ze względu na swoje funkcje aktywizacyjne, niż merytoryczne. Prawdopodobnie wynikało to również z

ograniczonego czasu poświęconego poszczególnym zagadnieniom. Bardzo konkretna i przydatna wiedza przekazana w formie z konieczności skróconej i pobieżnej może nie zostać przez beneficjentów uznana za wartościową i godną wykorzystania „na zewnątrz”. Dlatego też należy rozważyć uzupełnienie treści projektu Szansa na Sukces dodatkowymi, pogłębionymi szkoleniami/warsztatami zawodowymi bądź z przedsiębiorczości.

4. Czynniki zewnętrzne (egzogemiczne) uzasadniające potrzebę działań uzupełniających

Sytuacja na lokalnym rynku pracy nie sprzyja wchodzeniu osób długotrwale bezrobotnych na rynek pracy. Wyniki reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), przeprowadzonego w I kwartale 2009 roku przez Główny Urząd Statystyczny¹ pokazują wzrost ogólnopolskiej stopy bezrobocia z 6,7% w IV kwartale roku 2008 do 8,3% na koniec I kwartału roku 2009. Wzrasta równocześnie odsetek osób biernych zawodowo, a spada odsetek pracujących. Stopa bezrobocia rejestrowanego w Polsce wyniosła w maju 2009 roku 10,8%², co oznacza wzrost o 1 punkt proc. w stosunku do maja 2008 roku.

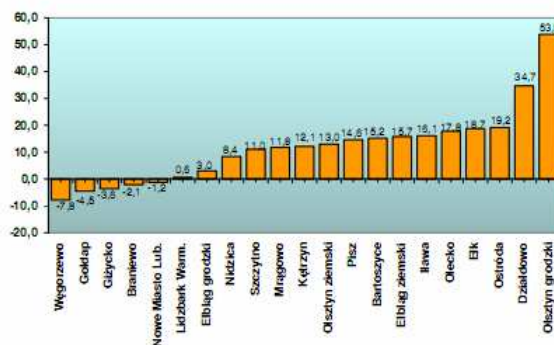
Powiat ełcki leży na pograniczu województw: warmińsko-mazurskiego, gdzie bezrobocie między kwietniem a majem 2009 roku spadło o 3 proc., i podlaskiego, gdzie wzrosło ono aż o 19,6%.

Według stanu za maj 2009 roku, liczba osób bezrobotnych w powiecie ełckim wyniosła w maju 2009 roku 6,8 tys. osób, co oznacza, że stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła aż 22,0%. Jest to więcej, niż w skali całego województwa warmińsko-mazurskiego (18,1%). Podregion ełcki, w skład którego wchodzi, poza ełckim, powiaty giżycki, olecki, piski, gołdapski i węgorzewski, jest podregionem o najwyższej stopie bezrobocia w całym województwie warmińsko-mazurskim (21,9%). W sąsiadującym z powiatem ełckim powiecie augustowskim, stopa bezrobocia w maju 2009 roku wyniosła 14,1%.

Analizując dynamikę stopy bezrobocia na interesującym nas obszarze należy zauważyć, że sezonowy spadek stopy bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim, był w roku 2009 roku znacznie słabszy, niż w latach ubiegłych. Powiat ełcki jest tym, w którym wzrost stopy bezrobocia w okresie maj 2008-maj 2009 był jednym z najwyższych w województwie i wyniósł aż 18,7% (patrz wykres).

¹ http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_pw_kwart_inf_aktynwn_ekonom_ludnosci_1kw_2009.pdf

² <http://www.stat.gov.pl>

Wykres 1. Spadek / wzrost liczby bezrobotnych w % (V 2009 do V 2008)

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie (<http://www.up.gov.pl/>)

Ważną cechą charakterystyczną rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim, szczególnie istotną z punktu widzenia celów projektu Szansa na Sukces, jest duży udział osób długotrwale bezrobotnych. Według stanu na maj 2009 roku, stanowili oni aż 44,5% ogółu bezrobotnych. Choć w okresie maj 2008 – maj 2009 obserwuje się spadek liczby długotrwale bezrobotnych o 15,5% osób, to przez cały czas można mówić o masowości tego zjawiska na lokalnym rynku pracy. W powiecie ełckim udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle osób zarejestrowanych w urzędzie pracy wyniósł w maju 2009 roku 41,9%.

Należy również zauważyć, że w okresie maj 2008 – maj 2009, spadła o 16,5% ilość ofert pracy docierających do powiatowego urzędu pracy w Ełku. Jeśli zaś chodzi o subsydiowane oferty pracy, spadek ten wyniósł aż 31,8%.

Zgromadzone powyżej dane dowodzą, że **sytuacja na rynku pracy, zarówno tym lokalnym, jak i ogólnopolskim, nie jest czynnikiem sprzyjającym wychodzeniu osób pozostających długotrwale bez pracy z bezrobocia**. Nawet pomimo zdobycia przez beneficjentów projektu Szansa na Sukces odpowiednich kwalifikacji i umiejętności, pozostawienie ich samym sobie w tej trudnej sytuacji makroekonomicznej, pogłębionej ogólnoswiatowym kryzysem, może zniweczyć osiągnięte rezultaty i utrwalić poczucie braku możliwości poprawy sytuacji beneficjentów. Dlatego też należy poszukiwać sposobów wsparcia grupy docelowej dodatkowymi działaniami zwiększającymi jej wartość i szanse na trudnym rynku pracy.

5. Lista rekomendowanych działań wspomagających grupę docelową projektu

Szansa na Sukces

- a. **Dodatkowe szkolenia zawodowe** dla beneficjentów projektu Szansa na Sukces i innych osób długotrwale bezrobotnych z powiatu ełckiego, zorganizowanych przy uwzględnieniu konkretnych potrzeb lokalnych pracodawców
- b. **Kontynuacja szkoleń komputerowych** (cieszących się bardzo wysokim zainteresowaniem wśród beneficjentów projektu Szansa na Sukces) w kierunku wykorzystania umiejętności cyfrowych nie tylko w poszukiwaniu pracy, ale również wykonywaniu zadań w przyszłej pracy. Biorąc pod uwagę specyfikę lokalnego rynku pracy (niska atrakcyjność inwestycyjna, wysokie bezrobocie, a – co za tym idzie – niskie koszty zatrudnienia) rozważenie szkoleń z zakresu telepracy.
- c. **Projekty umożliwiające kontynuowanie rozpoczętej ścieżki przez osoby zainteresowane rozpoczęciem własnej działalności gospodarczej (w tym spółdzielni socjalnych)**. Z badań ewaluacyjnych wynika, że projekty beneficjentów są na etapie początkowym lub wręcz załóżkowym i że istnieje potrzeba dodatkowego wsparcia merytorycznego i mobilizacyjnego. Rekomenduje się rozważenie realizacji projektu/projektów zapewniających beneficjentom taką pomoc.
- d. **Stworzenie Centrum Integracji Społecznej** - jednostki organizacyjnej utworzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego lub organizację pozarządową, realizującej reintegrację zawodową i społeczną poprzez prowadzenie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym programów edukacyjnych, obejmujących m.in. nabywanie umiejętności zawodowych, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych oraz nabywanie innych umiejętności niezbędnych do codziennego życia. Centrum Integracji Społecznej mogłoby stanowić platformę wsparcia beneficjentów projektu Szansa na Sukces i innych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu powiatu ełckiego. Dzięki jego istnieniu szereg pomysłów stworzonych w ramach projektu Szansa na Sukces, mogłoby zostać zrealizowanych na bazie instrumentów ekonomii społecznej. Byłoby to czwarte CIS w województwie warmińsko-mazurskim.